

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กมลรัตน์ หล้าสว่างษ์. จิตวิทยาการศึกษา. ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: หจก.ศรีเดชา, 2528.

การศาสนา, กรม. ศาสนพิธี ฉบับกรมการศาสนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2523.

_____. คู่มือการปฏิบัติงานของกรมการศาสนา สำหรับศึกษาธิการจังหวัดและศึกษาธิการอำเภอ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, (ม.ป.ป.).

_____. หลักสูตรวิชาธรรม - ประวัติพระพุทธศาสนา. ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2531.

_____. เอกสารเกี่ยวกับการสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั่วประเทศราชอาณาจักร ประจำปี 2523. ม.ป.ท.: ม.ป.ป. (เอกสารอัดสำเนา)

ชัยพร วิชาวุธ. การวิจัยเชิงจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2523.

ชูศักดิ์ ทิพย์เกษร. พระพุทธศาสนาในศรีลังกา. ธนบุรี: เจริญสินธ์ การพิมพ์, 2508. (แผนกธรรมวิจัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จัดพิมพ์)

ชาเลื่อง วุฒิจันทร์. การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2526.

ซิลเวอร์แมน, โรเบิร์ต อี. จิตวิทยาทั่วไป. แปลโดย จารอง เงินดี. กรุงเทพมหานคร: วรรณิการพิมพ์, 2526.

เบ็นซ์ เอนส์. ใครจะกุมชะตาเอเชีย พระพุทธศาสนาหรือคอมมิวนิสต์. แปลโดย จางงศ์ทองประเสริฐ. พระนคร: โรงพิมพ์สมาคมสังคมนศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2512.

พรรณี ช.เจนจิต. จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์การพิมพ์, 2528.

พระครูวิสุทธเขมากร (ชูป เขมวงฺกโร). คู่มือหลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, (ม.ป.ป.).

พระปัญญานันทมุนี. การนำเด็กเข้าหาพระ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรุงเทพการพิมพ์, 2519.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. อนุสรณ์ 32 ปี พอ.มหาจุฬาฯ. ม.ป.ท.,ม.ป.ป. (งานมอบประกาศนียบัตร รุ่นที่ 28/2531 วันที่ 7 มกราคม 2533).

มหามกุฏราชวิทยาลัย. อนุสรณ์ พอ.มมร. 27/2532. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2532.

มาตพ พลไพรินทร์. คู่มือการบริหารกิจการคณะสงฆ์. กรุงเทพฯ: หจก.บุติมาการพิมพ์, 2531.

วิชาการ, กรม. และ สามัญศึกษา, กรม. แผนการสอนกลุ่มวิชาสังคมศึกษา วิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เล่ม 1-2. 2527. (เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม)

สุรางค์ ใศว้ตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

วิทยานิพนธ์

กรรณิการ์ ภูประเสริฐ. "อัตมโนทัศน์ของเยาวชนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์."

วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.

จรัสพันธ์ พิทักษ์. "จริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านนาสาร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่เคยเรียนและไม่เคยเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์."

ปริญญาโทปริญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2524.

บุศิมา อ่อนละม้าย. "สภาพการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย."

วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

นุชิต ศรีอาจ. "การใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9." วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร-
มหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์. "บทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีต่อเยาวชน." วิทยานิพนธ์

ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509.

พัฒนา ชูเชื้อ. "การศึกษาเรื่องการอบรมพุทธศาสนาและความคิดเห็นของเขามที่มีต่อพุทธศาสนาใน

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา." วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2508.

สุวิมล เอกอูฐ. "สภาพและปัญหาของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตกรุงเทพมหานคร."

วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

รายงานการวิจัย บทความและเอกสารอื่น ๆ

การศาสนา, กรม. ข้อมูลศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เขตกรุงเทพมหานครและ
ต่างจังหวัด ปี 2533. หน้า 1-82. (เอกสารโรเนียว)

เจียรนีย์ พงษ์ศิวกัญ. "การสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์
ในเขตกรุงเทพมหานคร." ใบลาน 4 (เมษายน-พฤษภาคม 2528): 29-35.

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. "ค่านิยมและความคาดหวังของเยาวชนไทย." รายงานการวิจัย.
ทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

สมทรง สุวรรณเลิศ และคณะ. "บุคลิกภาพของเยาวชนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์."
วารสารจิตวิทยาคลินิก 4 (มกราคม 2516): 1-12.

"สารคดีพิเศษ : โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วิธีjungเด็กเข้าวัดที่น่าจะได้ผล." ประชาชาติ-
รายสัปดาห์ 2 (12 มิถุนายน 2518): 36-41.

สัมภาษณ์

พระมหาไชยา อริตฺตชโย. เลขานุการศูนย์ผู้กสัมพันธ์ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์.
สัมภาษณ์, 30 ธันวาคม 2533.

พระมหาเนิเวศน์ สิทธิกาโม. ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองคาราม.
สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2534.

พระมหาวิชเนาว์ ปญฺญาวชิโร. พระอาจารย์สอนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณ-
ราชวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2534.

พระมหาสุเชษฐ์ สุเชฎฐ์. พระอาจารย์สอนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดประยุรวงศาวาส.
สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2534.

ภาษาอังกฤษ

- Ausubel, David P. and Robinson, Floyd G. Social learning : An Introduction to Educational Psychology. New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1969.
- Bloom, Benjamin S., Engelhart, Max D., Furst, Edward J., Hill, Walker H. and Krathwohl, David R. eds. Taxonomy of Educational Objectives: Handbook 1 Cognitive Domain. 18th ed. New York: David McKay Company, Inc., 1974.
- Ebel, Robert L. and Frisbie, David A. Essentials of Educational Measurement. 4th ed. New Jersey: Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, 1986.
- Gagne', Robert M. The conditions of learning. New york: Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1965.
- Gagne', Robert M., Briggs, Leslie J. and Wager, Walter W. Principles of Instructional Design. New york: Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1988.
- Glass, Gene V. and Stanley, Julian C. Statistical Methods in Education and Psychology. New Jersey: Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, 1970.

- Good, Carter V. ed. Dictionary of Education. 3rd ed. New York: McGraw-Hill Book Co., 1973.
- Guilford, J. P. and Fruchter, B. Fundamental Statistics in Psychology and Education. 6th ed. Singapore: Jo Enterprise PTE LTD., 1981.
- Harrow, Anita J. A Taxonomy of The Psychomotor Domain: A Guide Developing Behavioral Objectives. New York: David McKay Company, 1972.
- Hilgard, Ernest E. Introduction to Psychology. 3rd ed. New York: Harcourt, Brace and World, Inc., 1962.
- Hill, Peter W. ed. "Testing Hierarchy in Education Taxonomy: A Theoretical and Empirical Investigation." Evaluation in Education 8 (1984): 181-240.
- Krathwohl, David R., Bloom, Benjamin S. and Masia, Bertram B. Taxonomy of Educational Objectives Classification of Educational Goals Handbook 2: Affective Domain. 8th ed. New York: David McKay Company, 1971.
- Kropp, R. P. and Stoker, H. W. "The Construction and Validation of Tests of the Cognitive Processes Described in the "Taxonomy of Educational Objectives." Cited by Sedden G. M. "The Properties of Bloom's Taxonomy of the Educational Objectives for the Cognitive Domain." Review of Educational Research 48 (Spring 1978): 303-323.

Miller, W. G., Snowman J. and O'Hara, T. "Application of Alternative
Statistical Techniques to Examine the Hierarchical Ordering in
Bloom Taxonomy." American Educational Research Journal
16 (Summer 1979): 241-248.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาค่ามัชฌิมเลขคณิต หรือค่าเฉลี่ย (Mean)

สูตรที่ใช้ $\bar{x} = \frac{\sum X}{N}$

เมื่อ $\bar{x}$ = ค่ามัชฌิมเลขคณิต หรือค่าเฉลี่ย

$\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทุกคน

N = จำนวนคนทั้งหมด

2. การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สูตรที่ใช้ $S.D. = \sqrt{\frac{\sum X^2}{N} - \left(\frac{\sum X}{N}\right)^2}$

เมื่อ S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X = คะแนนของแต่ละคน

N = จำนวนคนทั้งหมด

3. การคำนวณหาค่าระดับความยาก (Difficulty Level) ของแบบทดสอบ

สูตรที่ใช้ $P = \frac{R}{N}$

เมื่อ P = ค่าระดับความยากของข้อสอบ

R = จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในข้อนั้น

N = จำนวนนักเรียนที่ตอบข้อนั้น

4. การวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power).

สูตรที่ใช้ $d = \frac{R_H - R_L}{N/2}$

เมื่อ $d =$ ค่าอำนาจจำแนก

$R_H =$ จำนวนคนที่ตอบถูกในกลุ่มสูง

$R_L =$ จำนวนคนที่ตอบถูกในกลุ่มต่ำ

$N =$ จำนวนคนทั้งหมด

5. การคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นด้วยการประเมินค่าความสอดคล้องภายใน (Internal consistency) ของ Kuder Richardson สูตร 20 (K-R 20) (Ebel and Frisbie 1986: 77)

สูตรที่ใช้ $R_{tt} = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{s^2} \right]$

เมื่อ $R_{tt} =$ ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายใน

$k =$ จำนวนข้อของข้อสอบ

$p =$ สัดส่วนของผู้ตอบถูกในข้อนั้น

$q = 1 - p$

$s^2 =$ ความแปรปรวนของคะแนนรวม

ศูนย์วิทยุการพยาบาล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6. ตารางวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way ANOVA Table) (Glass and Stanley 1970: 414-430; Guilford and Fruchter 1981: 249-258)

Source of Variance	df	SS	MS	F
Row (A)	I-1	SS _A	SS _A /I-1	MS _A /MS _W
Column (B)	J-1	SS _B	SS _B /J-1	MS _B /MS _W
Interaction A and B	(I-1)(J-1)	SS _{AB}	SS _{AB} /((I-1)(J-1))	MS _{AB} /MS _W
Error	IJ(n-1)	SS _W	SS _W /IJ(n-1)	

เมื่อ I = จำนวนแถว (A)
 J = จำนวนสดมภ์ (B)
 n = จำนวนคนในกลุ่ม (เท่ากันทุกกลุ่ม)

$$SS_A = \sum_{i=1}^I \frac{(\sum_{j=1}^J \sum_{k=1}^n x_{ijk})^2}{nJ} - \frac{(\sum_{i=1}^I \sum_{j=1}^J \sum_{k=1}^n x_{ijk})^2}{nIJ}$$

$$SS_B = \sum_{j=1}^J \frac{(\sum_{i=1}^I \sum_{k=1}^n x_{ijk})^2}{nI} - \frac{(\sum_{i=1}^I \sum_{j=1}^J \sum_{k=1}^n x_{ijk})^2}{nIJ}$$

$$SS_{AB} = \sum_{i=1}^I \sum_{j=1}^J \frac{(\sum_{k=1}^n x_{ijk})^2}{n} - SS_A - SS_B - \frac{(\sum_{i=1}^I \sum_{j=1}^J \sum_{k=1}^n x_{ijk})^2}{nIJ}$$

$$SS_W = \sum_{i=1}^I \sum_{j=1}^J \sum_{k=1}^n x_{ijk}^2 - \sum_{i=1}^I \sum_{j=1}^J \frac{(\sum_{k=1}^n x_{ijk})^2}{n}$$

โดย $\sum_{i=1}^I \sum_{j=1}^J \sum_{k=1}^n X_{ijk}^2 =$ ผลรวมของกำลังสองของคะแนนแต่ละตัว

$\sum_{i=1}^I \sum_{j=1}^J \frac{(\sum_{k=1}^n X_{ijk})^2}{n} =$ ผลรวมของกำลังสองของคะแนนรวมภายในแต่ละกลุ่ม/n

$\sum_{i=1}^I \frac{(\sum_{j=1}^J \sum_{k=1}^n X_{ijk})^2}{nJ} =$ ผลรวมของกำลังสองของคะแนนรวมภายในแต่ละแถว/nJ

$\sum_{j=1}^J \frac{(\sum_{i=1}^I \sum_{k=1}^n X_{ijk})^2}{nI} =$ ผลรวมของกำลังสองของคะแนนรวมภายในแต่ละสดมภ์/nI

$(\sum_{i=1}^I \sum_{j=1}^J \sum_{k=1}^n X_{ijk})^2 =$ กำลังสองของผลรวมของคะแนนทั้งหมด

7. การคำนวณช่วงความเชื่อมั่นของ Tukey (Glass and Stanley 1970: 383-389)

$$(x_{.j} - x_{.j*}) \pm 1 - \alpha q_{j,j(n-1)} \sqrt{MS_W/n}$$

เมื่อ $x_{.j} =$ ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ j

$x_{.j*} =$ ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ j^*

$1 - \alpha q_{j,j(n-1)} =$ ค่าวิกฤตที่ $1 - \alpha$ จากตารางการแจกแจงแบบ Studentized Range ที่มีขั้นแห่งความเป็นอิสระเท่ากับ j และ $j(n-1)$

$MS_W =$ ค่าความคลาดเคลื่อนจากตารางวิเคราะห์ความแปรปรวน

$n =$ จำนวนคนในแต่ละกลุ่มซึ่งเท่ากันทุกกลุ่ม

ภาคผนวก ข.

หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลักสูตรวิชาธรรมะ
โรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิษย์
ฉบับกรมการศาสนา

พ.ศ. 2522

*****

ชั้นกลาง (ม.1 - ม.3)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักฝึกฝนอบรมและบังคับควบคุมตัวเอง
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม
3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักรักษาสาธารณสมบัติ
4. เพื่อให้นักเรียนรู้จักวางตัวให้ถูกต้องในสังคม
5. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจสาระธรรม และแนวปฏิบัติในพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น
6. เพื่อให้นักเรียนรู้ศาสนาของประชาชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ชั้นกลาง 1 (ม.1)

มีเนื้อหาในการสอนดังนี้:-

1. คุณของพระศาสนาพุทธ
  - พระพุทธเจ้า
  - พระธรรม
  - พระสงฆ์
  - วัด
  - พิธีกรรม
  - พุทธศาสนิก
2. ศิล
  - คุณประโยชน์ของความคิด
  - ลักษณะของคนมีศิลปะและไม่มีศิลปะ
  - วิธีฝึกอบรมมาให้เป็นคนมีศิลปะ
  - เบญจศิลป์
  - เบญจธรรม

3. ธรรมจริยา

-ความสามัคคี

พุทธศาสนสุภาษิต

สุขา สงฺฆสฺส สามคฺคี ความพร้อมเพรียงของหมู่ให้เกิดสุข
(พ.อติ. 25/197/238)

สามคฺคี วุฑฺฒิสาธิกา ความสามัคคีทำให้มีความเจริญ
(ส.ส.)

-ความตรงต่อเวลา

-การถือประโยชน์ส่วนรวม

พุทธศาสนสุภาษิต

เนกาสี ลภเต สุภี กิณคนเตียวยอมไม่ได้สุข
(พ.ชา. 27/1674/533)

อตุตฺตตฺตปญฺญา อสุจี มนุสฺสา คนเห็นแก่ตัวเป็นคนสกปรก
(พ.สุ. 25/296/339)

-การรู้หน้าที่

พุทธศาสนสุภาษิต

อตุตฺตโนว อเวกฺขเยยฺย ทมนฺตรวจฺตราการงานของคน
(พ.ธ. 25/14/21)

อชฺเชว กิจฺจมาตฺตปิ ฐิบทาการงานเสียแต่วันนี้
(ม.อ. 14/527/348)

กตมฺภูตฺสฺส เม รตฺตนิทฺวา วิตีปตฺนตี วันคืนล่วงไป บัดนี้เราทำอะไรอยู่
(อง. ทสก. 24/48/92)

-ความเคารพเชื่อฟัง

พุทธศาสนสุภาษิต

สกุทฺตฺวา สกุทฺโต โทตี ครุ โทตี สคารโว

สักการะเขา เราก็เป็นที่สักการะ คารวะเขา เราก็เป็นที่คารวะ

(พ.ชา. 28/401/154)

การโว จ นินวาโต จ .....เอตมมุงคลมุตตมิ
 ความเคารพและอ่อนน้อมต่อมตน....เป็นมงคลอันสูงสุด
 (พ.บ. 25/6/4)

-ความไม่พยายาบาท
 พุทธศาสนสุภาษิต
 อพยายาปชุณฺธิ สุภี โลกเก ความไม่พยายาบาทเป็นสุขในโลก
 (พ.อ. 25/41/86)

-อบายมุข 6
 พุทธศาสนสุภาษิต
 ปาปานี อกรณฺธิ สุภี ไม่ทาความชั่วทั้งหลาย ย่อมได้สุข
 (พ.ธ. 25/33/59)

ชั้นกลาง 2 (ม.2)

มีเนื้อหาในการสอนดังนี้ :-

1. คุณค่าของศาสนา
  - ความจำเป็นของศาสนา
  - พระรัตนตรัย
  - ความแตกต่างระหว่างการเคารพนับถือพระรัตนตรัยกับความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาอื่น
2. ศิล
  - ความหมาย
  - เบญจศิลป์ และประโยชน์ของการรักษาศิลป์ 5
3. สารีตถธรรม
  - ขันธ 5
  - กรรม
4. ธรรมจรรยา
  - ศรัทธา 4
  - พุทธโอวาท 3

- บุญกิริยาวัตถุ 3
- ธรรมมีอุปการะมาก 2 อย่าง
- คารวะ 6
- ทิศ 6
- การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

5. ศาสนาคริสต์

- (ควรบอกด้วยว่าในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประชาชนนับถือศาสนาอื่นอีก คือ อิสลาม พราหมณ์ ฮินดู ซิกข์ บอกให้รู้แต่เพียงชื่อศาสนาเท่านั้น)

ชั้นกลาง 3 (ม.3)

มีเนื้อหาในการสอนดังนี้:-

1. คุณค่าของศาสนา
  - อิทธิพลของพระพุทธศาสนาต่อชนชาติไทย
  - พระรัตนตรัย
  - ประโยชน์ของการเคารพบูชาพระรัตนตรัย
2. ศิล
  - ประเภทของศิลปะที่ควรทราบ (ศิลปะ 5,8,10,227,311)
3. สารีตธรรม
  - อายตนะ 12
  - ไตรลักษณ์
4. ธรรมจริยา
  - ธรรมทาท่าห่างาม 2
  - ธรรมเป็นโลกบาล 2
  - กฎธัมมิกัตตะ (สังวัตตนิกรม) 4 (อง.อตุฎก. 23/144/289)
  - อบายมุข 4
  - ธรรมมีอุปการะมาก (จักร) 4 (อง.จตุฎก. 21/31/41)
  - สัพบุรีสมธรรม 7
  - พรหมวิหาร 4

5. ศาสนาอิสลาม

-(ควรบอกด้วยว่าในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประชาชนนับถือศาสนาอื่นอีก
คือ คริสต์ อิสลาม พราหมณ์ ฮินดู ซิกข์ บอกให้รู้แต่เพียงชื่อศาสนาเท่านั้น)

จบชั้นกลาง

ชั้นสูง (ม.4 - ม.6)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักใช้วิจารณ์
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักแก้ไขปัญหาของตนเองและสังคม
3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบตนเองและสังคม
4. เพื่อให้นักเรียนรู้จักดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา
5. เพื่อให้เป็นพลเมืองดีของชาติและพระศาสนา
6. เพื่อให้รู้คุณค่าของพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของสังคม
7. เพื่อให้รู้ถึงศาสนาของประชาชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ชั้นสูง 1 (ม.4)

มีเนื้อหาในการสอนดังนี้:-

1. คุณค่าของศาสนา
  - ความดีเด่นของพระพุทธศาสนา และการบำรุงส่งเสริมพระพุทธศาสนา
2. ศิลปะ
  - ศิลปะที่เป็นองค์ของมรดก
  - วิธีรักษา
3. สารัตถธรรม
  - สังสารวัฏ
  - อริยสัจ 4
4. ธรรมจริยา
  - อกุศลมูล กุศลมูล
  - บุคคลที่หาได้ยาก 2

- อิทธิบาท 4
- สุขของคฤหัสถ์ 4
- พราวาสธรรม 4
- สังคหวัตถุ 4
- วุฒิสรรม 4
- สาราณียธรรม 6
- ธรรมมีอุปการะมาก (อริยทรัพย์) 7 (พี.ปา. 11/321/264)

ขั้นสูง 2 (ม.5)

มีเนื้อหาในการสอนดังนี้:-

1. พระรัตนตรัย
  - พระพุทธเจ้า
  - พระธรรม
  - พระสงฆ์
2. ธรรมจรรยา
  - อคติ 4
  - อบายมุข 6
  - ทิวรรธมมิกัตถะ (สังวัตตนิกธรรม) 4
  - หลักการแบ่งทรัพย์
  - ประโยชน์จากการถือเอาโภคทรัพย์ 5
  - เหตุที่ทำให้ตระกูลมั่งคั่งอยู่ไม่ได้นาน 4
  - อัคคีปาริจริยา 3 (ไฟที่ควรบำรุง)
  - สมชีวิธรรม 4
  - สัมปรายิกัตถะ (สังวัตตนิกธรรม) 4
  - องค์คุณของอุบาสกที่ดี 5
  - บุญกิริยาวัตถุ 10
3. มงคลสูตร
  - ประวัติ

- ความหมายของมงคล
- หัวข้อมงคล 38
- 4. สารีตธรรม
  - นิเวศน์ 5
  - สังฆายชน 10
- 5. สมาธิภาวนา
  - ความหมาย
  - ประเภทของภาวนา
  - ประเภทของสมาธิ
  - วิธีบำเพ็ญสมาธิภาวนา
- 6. ศาสนา
  - ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับมนุษย์
  - ศาสนาซิกข์
  - (ควรบอกด้วยว่าในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประชาชนนับถือศาสนาอื่นอีก คือ คริสต์ อิสลาม พราหมณ์ ฮินดู ซิกข์ บอกให้รู้แต่เพียงชื่อศาสนาเท่านั้น)

ชั้นสูง 3 (ม.6)

มีเนื้อหาในการสอนดังนี้:-

1. ธรรมจรรยา
  - มรรค 8
  - กุศลกรรมบถ 10
  - นาถกรรมธรรม 10
  - บารมี 10
2. พระสูตร
  - กาลามสูตรหรือเกสบุตรสูตร (อง.ต.ก. 20/505/241)
  - อัครคัมภีร์สูตร (ที.ปา. 11/51/87)
  - จักกวัตติสูตร (ที.ปา. 11/33/62)
  - กุกกัณฐสูตร (ที.ส. 9/199/162)

3. สารัตถธรรม
  - ปรากฏสมุปบาท
4. แจงแนวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา
  - การสวดมนต์
  - พิธีกรรม
  - สิ่งศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์
  - การทำบุญ
  - กรรม
  - สันโดษ
  - พรหมวิหาร
  - การมองโลกและชีวิตในพระพุทธศาสนา
  - โลกียธรรมและโลกุตตรธรรม
5. วิปัสสนากาวนา
  - ความหมาย
  - วิปัสสนากรรมฐาน
  - อารมณของวิปัสสนากรรมฐาน
  - การบำเพ็ญวิปัสสนากรรมฐาน
  - อานิสงส์การบำเพ็ญวิปัสสนากรรมฐาน
6. ศาสนาเปรียบเทียบ
  - ำให้เปรียบเทียบศาสนาที่เรียนมาแล้ว ที่เกี่ยวกับกำเนิดศาสนา หลักธรรม พิธีกรรม นิกาย
7. หลักธรรมประยุกต์ (อาจให้นักเรียนเขียนเรียงความก็ได้)
  - พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์
  - พระพุทธศาสนากับประชาธิปไตย
  - พระพุทธศาสนากับหลักเศรษฐศาสตร์
  - พระพุทธศาสนากับการแพทย์

หลักสูตรวิชาประวัติพระพุทธศาสนา

โรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิโย

ฉบับกรมการศาสนา

พ.ศ. 2522

*****

ชั้นกลาง (ม.1 - ม.3)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้รู้พุทธประวัติตามสมควรแก่วัย
2. เพื่อเสริมสร้างศรัทธาอันประกอบด้วยเหตุผล รู้จักถือเอาสารัตถะจากพุทธประวัติ และสาวกประวัติมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม
3. เพื่อให้รู้จักวินิจฉัยความหมายของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในพุทธประวัติ
4. เพื่อให้รู้คุณค่าและความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ
5. เพื่อให้เกิดความนิยมและความภูมิใจในวัฒนธรรมของชาติ
6. เพื่อให้ปฏิบัติถูกต้องในฐานะพุทธมามกะ

ชั้นกลาง 1 (ม.1)

มีเนื้อหาการสอนดังนี้ :-

1. ประเทศอินเดียสมัยพุทธกาล

-สภาพทางภูมิศาสตร์

-ประชากร

-ลัทธิความเชื่อถือ

2. แคว้นและเมืองสำคัญ

-วังสะ

-กुरु

-คันทาระ

-อวันตี

3. พุทธประวัติบางตอน

-ประสูติ

- วิทยุหนุ่มและอภิเชกสมรส
- การออกผนวช (เหตุ-การศึกษาหลังผนวชโดยย่อ)
- ตรีสรูธรรม (ตั้งแต่บวชเพื่อทุกกรกิริยาถึงตรีสรูโดยย่อ)
- ประกาศพระพุทธศาสนา (ตั้งแต่แสดงธรรมจักรถึงมีบริษัทครบบริบูรณ์โดยย่อ)
- ปรินิพพาน (ตั้งแต่ปลงพระชนมายุสังขารถึงถวายพระเพลิงโดยย่อ)

4. พุทธเจดีย์ 4 ประเภท

- ธาตุเจดีย์
- อุเทสิกเจดีย์
- บริโภคเจดีย์
- ธรรมเจดีย์

5. ประวัติพระสาวก

- พระอัญญาโกณฑัญญะ
- พระมหากัจจายนะ
- พระอานนท์
- พระราहुล
- พระนางมหาปชาบดีโคตมี
- พระกุณฑลเกสีเถรี
- จิตตคฤหบดี

6. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

- วันวิสาขบูชา
- วันมาฆบูชา
- วันอาสาฬหบูชา
- วันอัฐมีบูชา
- วันเข้าพรรษา
- วันออกพรรษา

7. วัฒนธรรมและประเพณีไทย

- วัฒนธรรมทางภาษา
- วัฒนธรรมในการรับส่งของ
- ประเพณีวันสารทไทย

8. ศาสนพิธีและวัฒนธรรมไทยภาคปฏิบัติ
- การแสดงตน เป็นพุทธมามกะ
  - การจัดอาสนสงฆ์ในพิธีทำบุญ
  - คำอาราธนาศีล 5 และคำสมาทานศีล 5
  - คำอาราธนาพระปริตร
  - การแสดงความเคารพ (การยืน การเดิน การนั่ง การขอทาง การให้ทาง การสวนทาง และการเดินตามหลังผู้ใหญ่)

ชั้นกลาง 2 (ม.2)

มีเนื้อหาการสอนดังนี้ :-

1. ชมพูทวีป
  - เหตุที่ต้องศึกษาเรื่องราวชมพูทวีป
  - ที่ตั้งและอาณาเขตชมพูทวีป
  - ประชากร
  - วรรณะ 4
  - การศึกษาของวรรณะทั้ง 4
2. แคว้นและเมืองสำคัญ
  - อังคะ
  - เจตีย์
  - ปัญจาละ
  - มัจฉะ
  - สุรเสนะ
  - อัสสะกะ และกัมโพชะ
3. พุทธประวัติโดยสังเขป
  - ชีวิตในปฐมวัย (ตั้งแต่ประสูติจนถึงผนวชโดยย่อ)
  - การแสวงหาสัจธรรม
  - ทรงค้นพบสัจธรรม
  - ทรงประกาศสัจธรรม

4. พระพุทธจริยาวัตรบางตอน
  - ความไม่มีขัตติยมานะและทิฏฐิมานะ
  - ความไม่ประมาทในการศึกษา
  - ความเมตตากรุณา
  - ความสามารถในการครองตนในวัยรุ่น
  - ความเป็นคนช่างสังเกต
5. ประวัติพระสาวก
  - พระมหากัสสปะ
  - พระโมฆราชเถระ
  - พระนันทเถระ
  - พระราธเถระ
  - พระรูปนันทาเถรี
  - สาธุสามเณร
  - พระปฎาจารย์เถรี
  - อนาถปิณฑิกเศรษฐี
6. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
  - วันวิสาขบูชา
  - วันมาฆบูชา
  - วันอาสาฬหบูชา
  - วันอัฐมีบูชา
  - วันเข้าพรรษา
  - วันออกพรรษา
7. วัฒนธรรมและประเพณีไทย
  - วัฒนธรรมการแต่งกาย
  - วัฒนธรรมในการยืน นั่ง เดิน
  - ประเพณีลอยกระทง
8. ศาสนพิธีภาคปฏิบัติ
  - คำอาราธนาศีล 5 และคำสมาทานศีล 5

- คำอาราธนาพระปริตร
- คำอาราธนาธรรม
- การอาราธนาพระสงฆ์
- การประเคนสิ่งของ
- การทำบุญที่บ้านใหม่
- การกรวดน้ำอุทิศ
- การแสดงความเคารพ (การยืน การเดิน การนั่ง การขอทาง การให้ทาง การสวนทาง และการเดินตามหลังผู้ใหญ่)

ชั้นกลาง 3 (ม.3)

มีเนื้อหาการสอนดังนี้:-

1. พระธาตุดวงศ์ของพระพุทธเจ้า
  - ความเป็นมาของศากยวงศ์และโกสิยวงศ์
  - ลำดับพระวงศ์
2. พุทธประวัติบางตอน
  - มูลเหตุของการประสูติที่สวนลุมพินี
  - มูลเหตุของการออกผนวช
  - การพยายามเพื่อเอาชนะความทุกข์ การประพาศีวัตร
  - อุปสรรคของการตรัสรู้ (การผจญมาร และธรรมมาธิษฐานจากคานานและเหตุผล)
  - ตรัสรู้
  - พระกรุณาคุณต่อเวไนยสัตว์ (ตั้งแต่ทรงพิจารณาสัตว์ผู้รับธรรม จนกระทั่งทรงเปรียบเทียบกับดอกลีลาวดี 4 เหล่า)
  - สังเวชนียสถาน
3. พระพุทธจริยาวัตร
  - ความเสียสละ
  - ความมีนิสัยเชื่อถือตามเหตุผล
  - ความพากเพียรพยายาม
  - ความตั้งใจจริง

- ความมีนิสัยต่อผู้อุปสรรคของชีวิต
- ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น
- กุศลโยบายในการจูงใจคน
- ความมีสีจจะ
- ความกตัญญูทศเวที
- ความมีน้ำใจหนักแน่นอดทน
- ความมีใจเข้มแข็งไม่หวาดหวั่นต่อความตาย

4. ประวัติพระสาวก

- พระสารีบุตรเถระ
- พระโมคคัลลานเถระ
- พระองคุลีมาลเถระ
- พระอุบาลีเถรี
- พระเขมาเถรี
- พระอุบลวรรณาเถรี
- สังกัจจสามเณร
- นางวิสาขา

5. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

- วันวิสาขบูชา
- วันมาฆบูชา
- วันอาสาฬหบูชา
- วันอัฐมิมบูชา
- วันเข้าพรรษา
- วันออกพรรษา

6. วัฒนธรรมและประเพณีไทย

- การเข้าเฝ้าพระมหากษัตริย์และพระราชินี
- ประเพณีการทอดกฐิน
- ประเพณีการตักบาตรเทโวโรหณะ
- ประเพณีการบวช
- ประเพณีมงคลสมรส

7. ศาสนพิธีภาคปฏิบัติ

- การเวียนเทียน
- การปฏิบัติต่อพระสงฆ์
- การคารวะต่อพระสงฆ์
- คำอาราธนาศีล 5 และคำสมาทานศีล 5 คำอาราธนาพระปริตร คำอาราธนาธรรม
- คำถวายผ้ากฐิน ผ้าป่า และถวายผ้าอาบหน้าฝน
- การแสดงความเคารพ (การยืน การเดิน การนั่ง การขอทาง การให้ทาง และการเดินตามหลังผู้ใหญ่)

จบที่นกลาง

ขึ้นสูง (ม.4 - ม.6)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้รู้สภาพของสังคมในพุทธกาล
2. เพื่อให้รู้พุทธประวัติโดยย่อ และรู้จักวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในพุทธประวัติ
3. เพื่อให้รู้ประวัติของพระสาวกบางองค์และบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา
4. เพื่อให้รู้ความเป็นมาของพระพุทธศาสนา รวมทั้งเหตุการณ์ต่าง ๆ
5. เพื่อให้เข้าใจสภาพทั่วไปเกี่ยวกับนิยามที่สำคัญ และความเป็นไปของพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน
6. เพื่อให้มองเห็นอิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทย
7. เพื่อให้รู้ซึ่งถึงคุณค่าและความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นส่วนประกอบสำคัญแห่งชีวิตจิตใจของคนไทย และเป็นมรดกอันล้ำค่าของชาติ เกิดความสำนึกถึงเป็นหน้าที่ที่จะต้องทะนุบำรุงรักษาไว้ให้เป็นสมบัติคู่ชาติไทย
8. เพื่อให้เกิดความนิยมและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของชาติไทย
9. เพื่อให้รู้จักปฏิบัติตนถูกต้องตามหน้าที่ของพุทธศาสนิกชน

ขั้นสูง 1 (ม.4)

มีเนื้อหาในการสอนดังนี้ :-

1. สภาพสังคมในสมัยพุทธกาล
  - ความไม่เสมอภาคทางสังคม
  - อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ที่มีต่อชาวอินเดีย
  - การปกครองบ้านเมือง
2. พุทธประวัติบางตอน
  - เสวยวิมุตตคิสุข
  - ปฐมเทศนา
  - โปรดพระยสะและสหาย
  - ประกาศพระศาสนา
  - โปรดภัททวัคคีย์
  - ได้อัครสาวก
  - โปรดพุทธบิดาและพระญาติ
  - โปรดลิงคาลมาณฑ
  - เหตุการณ์ตอนเสด็จสู่สาละวันนทยาน
3. พุทธประวัติแนววิจารณ์
  - อภินิหารของเจ้าชายสิทธัตถะในวันประสูติ
  - มูลเหตุที่พระราชบิดาไม่ต้องการให้เจ้าชายสิทธัตถะออกผนวช
  - วิธีการออกผนวชของเจ้าชายสิทธัตถะ
  - การผจญมาร
  - มูลเหตุการโปรดปัจฉิมวัคคีย์
4. พุทธจริยา
  - จริยาวัตร 3 ประการ
  - สัมปทาคุณ 3 ประการ
  - กลวิธีและอุบายประกอบการสอน

5. ประวัติพระสาวก
  - พระสิวลีเถระ
  - พระกุมารกัสสปะ
  - พระรัฐบาลเถระ
  - พระปุลณกันตานิบุตร
  - พระพาหิยทวารุจิริยะ
  - พระเทวทัตต์เถระ
  - บิณฑิตสามเณร
6. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
  - วันวิสาขบูชา
  - วันมาฆบูชา
  - วันอาสาฬหบูชา
  - วันอัฐมีบูชา
  - วันเข้าพรรษา
  - วันออกพรรษา
7. วัฒนธรรมและประเพณีไทย
  - วัฒนธรรมทางภาษา
  - วัฒนธรรมทางสังคม
  - ประเพณีการบวช
  - ประเพณีการสมรส
  - ประเพณีท้องถิ่น
8. ศาสนพิธีและวัฒนธรรมไทยภาคปฏิบัติ
  - การแสดงความเคารพ (การยืน การเดิน การนั่ง การขอทาง การให้ทาง การสวนทาง และการเดินตามหลังผู้ใหญ่)
  - งานมงคล
  - การไหว้พระสวดมนต์ประจำวัน
  - กิจเบื้องต้นของการทำบุญ การโยงสายสิญจน์ และการนิมนต์พระเจริญพระพุทธมนต์

- งานอวมงคล
- การทํานุญงานศพ การทํานุญ 7 วัน จนถึงการทํานุญ 100 วัน
- คําอาราธนาศีล 5 และสมาทานศีล 5 คําอาราธนาพระปริตร คําอาราธนาศีล 8 ศีลอุโบสถ และคําสมาทานศีล 8 คําอาราธนาธรรม

ขั้นสูง 2 (ม.5)

มีเนื้อหาในการสอนดังนี้:-

1. พุทธศาสนานในประเทศอินเดีย
  - สมัยก่อนพุทธกาล
  - สมัยพุทธกาล
  - สมัยหลังพุทธกาล
2. ความเป็นมาแห่งพระธรรมวินัย
  - อวาทปาฏิโมกข์
  - สังคีตสูตรและทศตรสูตร
  - การตั้งพระธรรมวินัยเป็นตัวแทนพระองค์
  - มหาปเทศ 4
  - มูลเหตุแห่งการแตกแยกในพระศาสนา
  - หลักการตัดสินพระธรรมวินัย
3. พุทธประวัติแนววิจารณ์
  - วิวัฒนาการทางความคิดของคนอินเดียในสมัยพุทธกาล
  - การปกครองอินเดียสมัยโบราณ
  - อาชีพของชาวชมพูทวีป
  - การตัดพระเมาลี
  - มูลเหตุการตัดสินพระทัยประกาศพระศาสนา
  - เหตุปริณิพพานที่เมืองกุสินารา
4. ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมทางพระพุทธศาสนา
  - เจดีย์ 4 ประเภท
  - ความเป็นมาของพระพุทธรูป

- วัตถุประสงค์ของการสร้างพระพุทธรูป
- พระพุทธรูปที่สำคัญในประเทศไทย
  - พระแก้วมรกต
  - พระพุทธสิหิงค์
  - พระพุทธชินราช
  - พระปรางค์
  - สอญ
  - พระอุโบสถ วิหาร หอไตร ศาลาการเปรียญ และอื่น ๆ
- 5. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
  - วันวิสาขบูชา
  - วันมาฆบูชา
  - วันอาสาฬหบูชา
  - วันอัฐมีบูชา
  - วันเข้าพรรษา
  - วันออกพรรษา
- 6. วัฒนธรรมและประเพณีไทย
  - วัฒนธรรม 4 สาขา เนติธรรม คติธรรม วัตถุประสงค์ สหธรรม
  - ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมและอารยธรรม
  - มารยาทในการฟัง การพูด
  - ประเพณีการบวช การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า การถวายผ้าอาบนิมน
- 7. ศาสนพิธีและวัฒนธรรมไทยภาคปฏิบัติ
  - คำอาราธนาต่าง ๆ เช่น อาราธนาศีล 5 อาราธนาศีล 8 อาราธนาพระปริตร อาราธนาธรรม และคำสมาทานศีล 5 และศีล 8
  - คำกรวดน้ำและความมุ่งหมายของการกรวดน้ำ
  - การกราบ การไหว้ การประเคน การนั่งแบบชายหญิง (การยืน การเดิน การนั่ง การขอทาง การให้ทาง การสวนทาง การเดินตามหลังผู้ใหญ่ การรับของส่งของ)
  - การจัดโต๊ะหมู่บูชา (หมู่ 5, หมู่ 7, หมู่ 9)

ชั้นสูง 3 (ม.6)

มีเนื้อหาในการสอนดังนี้ :-

1. พุทธศาสนาในประเทศไทย
(ตั้งแต่พุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทยจนถึงปัจจุบัน)
2. นิกายในพระพุทธศาสนา
  - เถรวาท (สาวกยาน)
  - อักษริยวาท (มหายาน)
3. บุคคลสำคัญในพระพุทธศาสนา
  - พระเจ้าอโศกมหาราช
  - พระเจ้ากนิษกะ
  - พระนาคเสน พระยามิลินท์
  - พระพุทธโฆษาจารย์
  - ธรรมपालะ อนาคาริก
  - ดร.อัมเบตการ์
  - สมเด็จพระมหาสมณะเจ้ากรมพระปรมาภิไธยวชิราวุธ
  - สมเด็จพระมหาสมณะเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส
4. อิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อประเทศไทย
  - อิทธิพลทางภาษา
  - อิทธิพลทางวรรณคดี
  - อิทธิพลทางศิลปกรรม
  - อิทธิพลทางวัฒนธรรมและประเพณี
  - อิทธิพลทางการศึกษา
  - อิทธิพลทางการปกครอง
  - อิทธิพลทางสังคม
5. บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทย
  - บทบาทในอดีต
  - การปกครอง
  - การศึกษา
  - การเผยแพร่

-บทบาทในปัจจุบัน

-การปกครอง

-การศึกษา

-การเผยแพร่

6. ศาสนพิธีและวัฒนธรรมภาคปฏิบัติ

-คำอาราธนาต่าง ๆ เช่น อาราธนาศีล 5 อาราธนาศีล 8 อาราธนาพระปริตร
อาราธนาธรรม และคำสมาทานศีล 5 และศีล 8

-คำกรวดน้ำและความมุ่งหมายของการกรวดน้ำ

-การกราบ การไหว้ การประเคน การนั่งแบบชายหญิง (การยืน การเดิน การนั่ง
การขอทาง การให้ทาง การสวนทาง การเดินตามหลังผู้ใหญ่ การรับของส่งของ)

-การจัดโต๊ะหมู่บูชา (หมู่ 5, หมู่ 7, หมู่ 9)

จบขั้นสูง

*****

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค.

แบบสอบถามและแบบทดสอบ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ให้เวลา 01.30 ชั่วโมง

ชุดที่.....

คำชี้แจง แบบทดสอบฉบับนี้มี 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ
 ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสาเหตุในการเข้าเรียนนานโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์
 ตอนที่ 3 เป็นแบบทดสอบวิชาพระพุทธศาสนา 3 วิชา คือ วิชาธรรมะ วิชาประวัติ
 พระพุทธศาสนา และวิชาศาสนพิธี

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวผู้ตอบ

ให้นักเรียนขีด ✓ ลงในช่อง และเติมข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับสภาพความ

เป็นจริง

1. เพศผู้ตอบ ชาย หญิง
2. อายุ.....ปี
3. ปัจจุบันเรียนอยู่ชั้น กลาง สูง
4. นักเรียนเข้าเรียนนานโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งนี้เป็นปีที่เท่าไร
 (โดยนับปีการศึกษา 2533 เป็น 1 ปี)
 1 ปี 2 ปี 3 ปี มากกว่า 3 ปี
5. ปีหน้าจะเรียนต่ออีกหรือไม่
 เรียนต่อ (ตอบข้อ 7) ไม่เรียนต่อ (ตอบข้อ 6)
6. ถ้าไม่เรียนต่อ เป็นเพราะเหตุใด
 1.....
 2.....
7. ถ้าเรียนต่อ จะเรียนอีกนานเท่าใด
 1 ปี 2 ปี 3 ปี มากกว่า 3 ปี

8. นักเรียนใส่บาตรในตอนเช้าบ่อยเพียงใด
- ไม่เคย   ทุกวัน   ใส่บาตรสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
- ใส่บาตรเดือนละ 1 ครั้ง   อื่น ๆ.....
9. ใน 1 สัปดาห์ นักเรียนอ่านหนังสือธรรมะประมาณกี่เล่ม
- ไม่เคยอ่าน เพราะ.....
- .....
- อ่าน 1-2 เล่ม   อ่านตั้งแต่ 3 เล่มขึ้นไป
10. นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระก่อนนอนบ่อยเพียงใด
- ไม่เคย   ทุกวัน   เป็นบางวัน
11. ใน 1 สัปดาห์ นักเรียนนั่งสมาธิบ่อยเพียงใด (ยกเว้นนั่งสมาธิที่โรงเรียน)
- ไม่เคยนั่งสมาธิ   นั่งสมาธิทุกวัน   นั่งสมาธิเป็นบางวัน
12. วิชาพระพุทธศาสนาที่นักเรียนชอบเรียนมากที่สุด คือ
- วิชาธรรมะ   วิชาศาสนพิธี   วิชาประวัติพุทธศาสนา
13. วิชาที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุด คือ
- วิชาธรรมะ   วิชาศาสนพิธี   วิชาประวัติพุทธศาสนา
14. วิชาพระพุทธศาสนาที่นักเรียนไม่อยากเรียนมากที่สุด คือ
- วิชาธรรมะ   วิชาศาสนพิธี   วิชาประวัติพุทธศาสนา
15. เหตุที่นักเรียนเลือกตอบว่าไม่ชอบเรียนวิชาในข้อ 14 คือ
- เนื้อหาวิชาไม่น่าสนใจ
- เนื้อหาวิชาซ้ำกับที่เคยรู้มาแล้ว
- ผู้สอนไม่น่าสนใจ
- อื่น ๆ .....
- .....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเหตุผลในการเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ให้นักเรียนประเมินความสำคัญของเหตุผลที่นักเรียนเข้ามาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ว่ามีความสำคัญมาก ปานกลาง น้อย หรือไม่มีความสำคัญเลย โดยขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่เลือกให้ตรงตามความเป็นจริง

ตัวอย่าง

ที่	ข้อความ	ระดับความสำคัญ			
		มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีความสำคัญ
(0)	อยากเรียนวาดเขียน				✓
(00)	อยากไหว้พระ	✓			

ความหมาย

ข้อ (0) หมายถึง การอยากเรียนวาดเขียนแม้เหตุผลที่ทำให้นักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ข้อ (00) หมายถึง การอยากไหว้พระเป็นเหตุผลที่มีความสำคัญมากที่สุดที่ทำให้นักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความสำคัญ			
		มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีความสำคัญ
1.	ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับพุทธประวัติและวิชา ประวัติพุทธศาสนา				
2.	อยากได้เพื่อนใหม่ และมีเพื่อนมาก ๆ				
3.	ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์				
4.	พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องการให้เรียน				
5.	ต้องการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเพิ่มเติม จากที่เรียนในโรงเรียนสามัญ				
6.	อยากเรียนวิชาธรรมะ ศาสนพิธี และวิชา มารยาทไทย				
7.	ที่บ้าน ไม่มีอะไรทำในวันหยุด				
8.	ญาติพี่น้องหรือคนใกล้บ้านแนะนำให้มาเรียน				
9.	เพื่อนชวนมาเรียนเลยมาเรียนตามเพื่อน				
10.	อยากพัฒนาตัวเองให้เป็นคนดียิ่งขึ้น				
11.	ต้องการทำจิตใจให้สงบ				
12.	บ้านอยู่ใกล้โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์				
13.	ได้ทราบข่าวว่าพระอาจารย์ที่โรงเรียนพุทธ ศาสนาวันอาทิตย์สอนดี				
14.	อยากมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินที่โรงเรียน				
15.	อยากเรียนวิชาพิเศษ เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์				

แบบทดสอบวิชาธรรมะ

ให้นักเรียนใช้คำตอบต่อไปนี้ตอบคำถามข้อที่ 1 ถึงข้อที่ 6 โดยเขียนเฉพาะตัวอักษร ก ข ค ง จ หรือ ฉ ที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียวลงหลังหมายเลขข้อ ในกระดาษคำตอบ ตามตัวอย่าง

ข้อที่
(0) <u>   ค   </u>
(00) <u>   จ   </u>

คำตอบ   ก. ผิดศีลข้อที่ 1   ข. ผิดศีลข้อที่ 2   ค. ผิดศีลข้อที่ 3
                           ง. ผิดศีลข้อที่ 4   จ. ผิดศีลข้อที่ 5   ฉ. ไม่ผิดศีลข้อใด

1. เพื่อนให้ดื่มเบียร์จึงดื่มด้วยความเกรงใจเพื่อน
2. มือถือสากปากถือศีล
3. ฉีดยาฆ่ายุง
4. เอาปากกาเพื่อนมาใช้แล้วถือเอาเป็นของตัวเอง
5. ขวณลูกสาวที่อยู่กับพ่อแม่ แล้วพาหนีไปอยู่ด้วยกัน
6. ขนยขนมกินด้วยความทิว

ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว สำหรับคำถามแต่ละข้อ โดยเขียนเฉพาะตัวอักษร ก ข ค หรือ ง ที่เลือก ลงหลังหมายเลขข้อในกระดาษคำตอบ ดังตัวอย่าง

ข้อที่
(0) <u>   ค   </u>
(00) <u>   ก   </u>

31. วิธีนั่งที่พระอาจารย์มีสอนแก่วินัย คือ เอาเท้าขวาทับเท้าซ้าย มือซ้ายทับมือขวา
32. เมื่อวิปัสสนาเกิดขึ้นแก่วินัย เขาจะเห็นตัวเขาเองว่ามีแต่ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ และธาตุลม รวมตัวกันอยู่ตามเหตุตามปัจจัย
33. การเริ่มเดินจงกรมของวินัย จะต้องใช้เท้าซ้ายย่างออกก่อนเท้าขวาเสมอ
34. ในขณะที่จิตของวินัยจดจ่ออยู่กับลมหายใจ จะมีภาวะเดียวกันกับ จิตของมาลีที่จดจ่ออยู่กับการดูหนังสือเพียงอย่างเดียว
35. วินัยจะต้องใช้สติในเวลาเดินจงกรม ส่วนเวลานั่งสมาธิไม่ต้องใช้

ให้นักเรียนขีดเครื่องหมายถูก (✓) สำหรับข้อความที่ถูกต้อง และขีดเครื่องหมายผิด (x) สำหรับข้อความที่ผิด โดยขีดเครื่องหมายลงหลังหมายเลขข้อในกระดาษคำตอบ ดังตัวอย่าง

ข้อที่	
(0)	✓
(00)	x

36. คำว่า "ไตร" ในคำว่า "ไตรสรณคมน์" หมายถึง พระพุทธ พระสงฆ์ และวัด
37. สุธา สังข์สละ สามัคคี แปลว่า ความพร้อมเพรียงของหมู่คณะทำไถ่ยาก
38. การเหยียบมดตายโดยไม่รู้ว่าตัวก็ถือว่าเป็นศีลขาด
39. การละเมิดศีลข้อ 5 จะเป็นเหตุให้ผิดศีลข้อ 3 ได้ง่าย
40. นักเรียนจะสมาทานศีลจะต้องรับศีลจากพระภิกษุจึงจะเรียกว่าถือศีล
41. นักเรียนสมาทานศีล 8 ในตอนเช้า ตอนเย็นก็สามารถรับประทานอาหารได้โดยศีลไม่ขาด
42. การให้ทาน การรักษาศีล และการเจริญภาวนา เป็นวิธีการทำบุญทั้งหมด
43. กรรมมี 2 ประเภท คือ กายกรรมและวจีกรรม
44. สิ่งที่ทำร้ายบุคคลและสัตว์ เรียกว่าภัยตายเกิดคือกรรม
45. ทวยรัฐบาลจัดเป็นอบายมุข
46. อนิจจัง มีเฉพาะแก่นมนุษย์และสัตว์เท่านั้น
47. ความเหี่ยวยานของผิวหนังของคุณยาย เป็นไปตามหลักของไตรลักษณ์

48. สมศักดิ์คบเพื่อนไม่ใส่ใจเป็นอบายมุข เพราะเขาไม่ได้เป็นคนชั่ว
49. คำว่า มงคล ในมงคลสูตรหมายถึง มงคลที่ใช้สวมหัวคู่บ่าวสาว
50. สุรินทร์ปฏิบัติมรรค 8 เพียงข้อใดข้อหนึ่งอย่างมั่นคงก็สามารถที่จะบรรลุพระอรหัตต์ได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบทดสอบวิชาประวัติศาสตร์พระพุทธรูป

ให้นักเรียนขีดเครื่องหมายถูก (✓) สำหรับข้อความที่ถูกต้อง และขีดเครื่องหมายผิด (x) สำหรับข้อความที่ผิด โดยขีดเครื่องหมายลงหลังหมายเลขข้อในกระดาษคำตอบ ดังตัวอย่าง

ข้อที่	
(0)	✓
(00)	x

1. หากนาระบบวรรณะมาใช้ในประเทศไทย สามแตรจะจัดอยู่ในวรรณะพราหมณ์
2. ตามระบบวรรณะ งามเป็นพ่อค้า สิริมารับจ้างขุดดิน เขาทั้ง 2 จะแต่งงานกันได้โดยไม่มีผิด
3. "ที่นี้ขุนวายหนอ ที่นี้ขัดข้องหนอ" ยสสะมาศหมายถึงถึง ที่ที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่
4. ผู้ที่ถูกสอนแล้วมีพฤติกรรมแบบ "เข้าหูซ้ายทะลุหูขวา" จัดอยู่ในประเภทดอกบัวที่พื้นน้ำ
5. ระบบการปกครองของอินเดียในสมัยพุทธกาลเป็นระบบการปกครองเดียวกันกับระบบการปกครองของประเทศไทยในปัจจุบัน
6. หากพระพุทธเจ้าไม่ทรงละการบำเพ็ญทุกกรกิริยา พระภิกษุในประเทศไทยก็จะมี
7. ชาวอารยันมีวัฒนธรรมและอารยธรรมต่ำกว่าชาวอิลักขะ
8. เจ้าชายสิทธัตถะประสูติในป่า
9. พระพุทธเจ้าทรงผนวชทั้งก่อนและหลังตรัสรู้
10. พระพุทธเจ้าปรินิพพานเมื่ออายุครบ 80 ปี
11. ผู้ตามเสด็จเจ้าชายสิทธัตถะในวันออกผนวช คือ นายจุนทะ
12. อุบาสกผู้ถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะเป็นคนแรก คือ บิดาของพระยสสะ
13. พระนางสิริมหามายาเสด็จสู่สิทธัตถะจนถึงอายุ 7 ขวบ จึงสิ้นพระชนม์
14. หลังจาก ผนวชพระพุทธเจ้าทรงเริ่มบำเพ็ญทุกกรกิริยาทันที
15. พระนางพิมพาส่งราหุลกุมารไปหาพระพุทธเจ้าเพื่อบวชเรียน
16. พระนันทะเป็นน้องชายต่างพระมารดาของพระพุทธเจ้า
17. เจ้าชายสิทธัตถะเป็นชนชาติเผ่าอารยัน

18. การบำเพ็ญทุกกรกิริยาในสมัยพุทธกาลไม่มีใครนิยมทำนอกจากพระพุทธเจ้า
19. หนึ่งในพระปัจจุวัคคีย์ เป็นผู้ที่เคยทนายลักษณะของสิทธัตถกุมาร
20. พระพุทธเจ้าทรงกลั่นลมอัสสาสะปัสสาสะหมายถึงทรงกลั่นลมหายใจเข้าออก
21. ทุกกรกิริยาเป็นหนทางให้พระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม
22. ทางสายกลางหมายถึงอริยมรรค 8 ประการ
23. การเสวยวิมุตติสุข หมายถึง การเสวยความสุขในราชสมบัติ
24. อัครสาวก หมายถึง พระอานนท์และพระสารีบุตร
25. พระอัญญาโกณฑัญญะ เป็นผู้ที่ทนายสิทธัตถกุมารว่าจะต้องออกบวชเป็นศาสดาเอกของโลก
26. ในการศึกษาเล่าเรียน นักเรียนควรปฏิบัติตามปฏิบัตของพระราชา
27. พระนางเขมาเถรีเลิศในทางมีปัญญามาก
28. พระอรหันต์ที่ถูกแม่โคขวิดตายคือพระพาหิยะทวารุจิริยะ
29. พระเทวทัตเป็นน้องชายของพระนางพิมพา
30. พระมหาโมคคัลลานะแม่เป็นพระอรหันต์ที่ไม่สามารถหนีจากผลกรรมเก่าได้
31. พระนางปชาบดีโคตมีเป็นพระมารดาเลี้ยงของเจ้าชายสิทธัตถะ
32. พระราชาเถระเป็นตัวอย่างที่ดีสูงว่าพระสารีบุตรเป็นผู้มีความกตัญญูต่เวที
33. สามเณรมีอายุอยู่ในวัยเด็ก ในพุทธกาลจึงไม่มีสามเณรรูปใดบรรลุพระอรหันต์
34. โอวาทปาฏิโมกข์ ได้แก่คำสอนที่เป็นหัวใจพระพุทธศาสนา
35. มหาปเทศ 4 หมายถึง ประเทศใหญ่ 4 ประเทศ เช่น อเมริกา รัสเซีย อังกฤษ และเยอรมัน
36. พระพุทธรูปในสมัยแรกเป็นฝีมือช่างคันธารรัฐ
37. พระพุทธรูปองค์แรกทำด้วยไม้จันทร์แดง
38. ต้นเหตุการเกิดลัทธิเถรวาทและมหายานคือ พระวัชชีบุตร
39. ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน พุทธศาสนิกายเถรวาทแพร่หลายในประเทศไทยมากกว่านิกายมหายาน
40. พระพุทธโฆษาจารย์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งที่ 1
41. วิธีที่พระพุทธเจ้าประกาศพระพุทธศาสนาจนแพร่หลายได้เร็วคือ สอนลูกน้องก่อนแล้วจึงสอนหัวหน้า

ให้นักเรียนใช้คำตอบต่อไปนี้ตอบคำถามข้อที่ 42 ถึงข้อที่ 45 โดยเขียนเฉพาะตัวอักษร ก ข ค ง จ หรือ ฉ ที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียวลงหลังหมายเลขข้อ ในกระดาษคำตอบ ตามตัวอย่าง

ข้อที่
(0) <u> ค </u>
(00) <u> จ </u>

คำตอบ   ก. วันวิสาขบูชา   ข. วันอาสาฬหบูชา   ค. วันมาฆบูชา
              ง. วันอัฐมีบูชา   จ. วันเข้าพรรษา   ฉ. วันออกพรรษา

42. พระพุทธเจ้าประกาศพระศาสนาเป็นครั้งแรก
43. วันถวายพระเพลิงพระศพของพระพุทธเจ้า
44. เป็นวันสุดท้ายที่นักเรียนจะถวายผ้าอาบนี้าฝนแก่พระสงฆ์ได้
45. วันรุ่งขึ้นมานพสามารถนำภริยาไปทอดที่วัดสุวรรณาaramได้

ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว สำหรับคำถามแต่ละข้อ โดยเขียนเฉพาะตัวอักษร ก ข ค หรือ ง ที่เลือก ลงหลังหมายเลขข้อในกระดาษคำตอบ ดังตัวอย่าง

ข้อที่
(0) <u> ข </u>
(00) <u> ง </u>

46. การเสด็จไปโปรดพระเจ้าพิมพิสารแสดงให้เห็นถึงพระจริยาวัตรข้อใด
ก. กตัญญู ข. เหตุผล ค. ความเพียร ง. สัจจะ
47. การไม่หวั่นไหวต่อความตายของพระพุทธองค์แสดงให้เห็นข้อใด
ก. บำเพ็ญทุกกรกิริยา ข. ผจญมาร ค. ประกาศศาสนา ง. ปลงอายุสังขาร

48. การไม่มีขัตติยมานะของพระพุทธเจ้าแสดงให้เห็นชัดเจนตอนใด
ก. การพยาบาลพระภิกษุอาพาธ ข. การเสวยสุขในประสาธ 3 หลัง
ค. ตอนอภิเชกสมรส ง. ตอนประสูติ
49. นักเรียนสามารถสรุปอริยสัจ 4 ได้ตามข้อใด
ก. เหตุผล ข. ความเพียร ค. ความตั้งใจมั่น ง. ความมีกรุณา
50. ข้อใด ไม่เกี่ยวข้องกับนางวิสาขา
ก. โอวาท 10 ข. ความงาม 5 อย่าง ค. การขยันเรียน ง. การมีศรัทธามั่นคง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบทดสอบวิชาศาสนพิธี

ให้นักเรียนขีดเครื่องหมายถูก (✓) สำหรับข้อความที่ถูกต้อง และขีดเครื่องหมายผิด (x) สำหรับข้อความที่ผิด โดยขีดลงหลังหมายเลขข้อในกระดาษคำตอบ เช่น

ข้อที่	
(0)	✓
(00)	x

1. "อิหัง เม ฤาดีนัง เทตฺ.." เป็นคาถาราชนาธรรม
2. เมื่อนักเรียนกล่าวอาราธนาว่า "พริหมา จะ โลกอิปะตี.." พระสงฆ์จะเริ่มสวดพระปริตร
3. การตักบาตรเทโวจะทำในวันเข้าพรรษา
4. การตั้งอาสนะสงฆ์ในพิธีทานุญนิยมตั้งไว้ทางด้านซ้ายของโต๊ะหมู่บูชา
5. การเวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนานิยมเดินเวียนซ้าย 3 รอบ
6. การทอดกฐินเป็นประเพณีที่เกิดขึ้นหลังพุทธกาล
7. วันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากดาวดึงส์หลังจากโปรดพระมารดา เรียกว่าวันพระเจ้าเปิดโลก
8. วันเทโวโรหณะ ตรงกับวันแรม 15 ค่ำ เดือน 11
9. พิธีลอยกระทงในประเทศไทยเริ่มเป็นครั้งแรกในสมัยกรุงศรีอยุธยา
10. เบญจางคประดิษฐ์ คือ การกราบที่ประกอบด้วยองค์ 5 ได้แก่ เท้า 2 เข่า 2 หน้าผาก 1
11. การรับไหว้ นิยมไหว้ให้หัวแม่มือจรดคาง
12. การยื่นไหว้พระให้ค้อมตัวลงไหว้ โดยให้หัวแม่มือจรดคาง
13. ผู้หญิงยื่นท้าวความเคารพพระมหากษัตริย์ให้น้อมตัวลงไหว้
14. วันทา รวมความหมายถึงการกราบด้วย
15. การรับพระราชทานปริญญาบัตรจากพระเจ้าอยู่หัว ให้รับโดยวิธีเอางาน คือ ใช้มือซ้ายรับมือขวาแนบลำตัว
16. นักเรียนควรไปเยี่ยมเพื่อนบ้านที่ป่วยที่สุด เพื่อสร้างความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น
17. ขณะรับประทานอาหารที่ร้านอาหาร นักเรียนจะบ้วนน้ำลายต้องกำลงไปบ้วนน้ำใต้โต๊ะ

18. เมื่อคายเศษอาหารขณะรับประทานอาหารที่บ้านเพื่อน นักเรียนจะต้องคายลงในจานของนักเรียนเท่านั้น
19. เมื่อพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินมาที่โรงเรียน หากถวายความเคารพพระองค์ไม่ได้ นักเรียนที่อยู่ในชุดปกติควรใช้วิธีวันทยหัตถ์
20. มานพทานุญปฏิบัติสมาจาร หมายถึง เขาทานุญครบรอบวันเกิดอายุ 50 ปี
21. การทำความเคารพผู้ตายจะต้องทำเช่นเดียวกับตอนที่ผู้ตายมีชีวิตอยู่
22. เมื่อนักเรียนทูลเกล้าฯ ถวายพวงมาลัยแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขณะที่ถวายพวงมาลัย จะต้องมองไปที่พระพักตร์ของพระองค์
23. เมื่อนักเรียนเดินสวนทางครู ควรแสดงความเคารพด้วยการหลีกเลี่ยงทางซ้ายให้ครู

ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อที่ 24 ถึงข้อที่ 27

"ปรีชาเดินเข้าไปในบริเวณวัด พบพระภิกษุรูปหนึ่งมีลักษณะท่าทางน่าเลื่อมใสนั่งอยู่บนเก้าอี้ได้รับมาไว้ เขาจึงเดินเข้าไปหาท่าน นั่งลงกับพื้นแล้วก้มลงกราบท่าน จากนั้น จึงนำผ้าไตรจีวรที่เขาถือติดตัวมาด้วยน้อมเข้าไปถวายท่าน ปรากฏว่า เขาทำอุกกระเบียบศาสนพิธีทุกประการ"

24. การกราบของปรีชาเป็นการกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์
25. ปรีชาแสดงมัคคทานแก่พระสงฆ์ หมายถึง เขาสร้างถนนถวายพระสงฆ์
26. หากพระภิกษುದังกล่าวมรณภาพลง ปรีชาจะต้องกราบศพท่านครั้งเดียวและไม่แบ่มือ
27. หากปรีชากราบศพมรณภาพแล้ว เขาจะต้องกราบครั้งเดียวและแบ่มือ

ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อที่ 28 ถึงข้อที่ 32

"วันที่ 1 มกราคม 2534 โรงเรียนทองแท้วิทยาคม กำหนดทานุญเสด็จพระวันขึ้นปีใหม่ และทำพิธีเปิดป้ายห้องสมุดประจำโรงเรียน จึงขอให้ครูอาจารย์และนักเรียนทุกคนมาร่วมทานุญในวันดังกล่าว โดยพร้อมเพรียงกัน"

28. ครูโรงเรียนทองแท้วิทยาคมต้องโยงสายสิญจน์จากพระศอกของพระพุทธรูปไปที่บันไดมนต์

29. ครูผู้เป็นพิธีกรจะต้องอาราธนาพระปริตรก่อนอาราธนาศีล
30. เมื่อพระสงฆ์กล่าว "ยะถา วาริวหา ปุรา..." ครูและนักเรียนจะต้องอธิษฐานขอพร
31. การเวียนสายลิตฺยจนการทำบุญครั้งนี้ จะต้องเวียนรอบห้องสมุดจากซ้ายไปขวา
32. การจัดสถานที่ทำบุญ หากสถานที่ไม่อำนวยจะตั้งโต๊ะบูชาและพระพุทธรูปให้ต่ำกว่าอาสนะที่พระสงฆ์นั่งก็ได้

ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อที่ 33 ถึงข้อที่ 35

"วันเข้าพรรษาปีนี้ ตรงกับวันที่ 8 กรกฎาคม วัดมทาวน ต.พระสิงห์ อ.เมือง จ. เชียงใหม่ ได้จัดให้มีเทศน์มหาชาติ ดังนั้น นายสุชาติ ศรีนวล ซึ่งเป็นไวยาวัจกรของวัดจึงต้องไปช่วยงานที่วัดมทาวนด้วย"

33. ในวันที่มีเทศน์มหาชาติ เมื่อนายสุชาติจุดเทียนสองธรรม พระผู้เทศน์จะลงจากธรรมมาสน์
34. หากอำนวยการจะนำกรฐินไปทอดที่วัดมทาวน เขาจะต้องนำไปทอดหลังวันที่ 5 พฤศจิกายน เป็นต้นไป
35. ตั้งแต่วันที่ 9 กรกฎาคม ถึงวันที่ 10 สิงหาคม จะมีวันธรรมสวนะ 3 วัน

ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อที่ 36 ถึงข้อที่ 37

"พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปทอดกรฐินที่วัดเบญจมบพิตร กรุงเทพฯ ในวันที่ 15 ตุลาคม เวลา 13.00 น. จากนั้น จะเสด็จพระราชดำเนินเป็นการส่วนพระองค์ไปทอดกรฐินที่วัดประชาอุทิศซึ่งไม่ได้เป็นวัดหลวง"

36. ใน 1 ปี วัดเบญจมบพิตรสามารถรับผ้ากรฐินได้ 2 ครั้ง
37. วัดประชาอุทิศ จะทอดผ้าป่าได้ไม่เกินปีละ 1 ครั้ง

ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อที่ 38 ถึงข้อที่ 42

"นายสีสด ถึงแก่กรรมด้วยโรคชรา เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2533 เวลา 07.00 น. กำหนดรดน้ำศพในเวลา 17.00 น. วันเดียวกัน จากนั้นจะตั้งศพบำเพ็ญกุศล ณ วัดศรัทธารามราษฎร์ เป็นเวลา 100 วัน"

38. การฃาปนกิจศพนายสีสดอาจเกิดขึ้นหลังจาก 100 วันผ่านไปแล้ว
39. การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้นายสีสดในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2533 เป็นการทำบุญอุทิศสมวาร
40. ผู้ไปเยี่ยมศพนายสีสดควรจะภาวนานานใจว่าเราก็จะต้องตายเหมือนกัน
41. หากญาติของนายสีสดจะถวายผ้าสังฆทานอุทิศให้นายสีสด จะต้องเจาะจงถวายแก่พระที่เป็นเจ้าอาวาส จึงจะชื่อว่าถวายสังฆทาน
42. ขณะกรวดน้ำ ญาติของนายสีสดจะขอพรให้ตัวเองประสบแต่สิ่งที่ดี

ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียวสำหรับคำถามแต่ละข้อ โดยเขียนเฉพาะตัวอักษร ก ข ค หรือ ง ที่เลือกลงในกระดาษคำตอบให้ชัดเจน เช่น

ข้อที่	
(0) _____	ง
(00) _____	ข

ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อที่ 43 ถึงข้อที่ 45

"วันที่ 13 เมษายน 2534 นายวิชาญได้จัดผ้าป่าเทอดที่วัดพุทธาราม จ. อุตรดิตถ์ ซึ่งเป็นวัดที่อยู่ใกล้บ้านของเขา จึงได้บอกบุญไปยังเพื่อนฝูงผู้มีจิตศรัทธา เพื่อรวบรวมทุนทรัพย์ไปสร้างหอไตร"

43. วันที่ 13 เมษายน 2534 วิชาศุควรทาส่งต่อไปนี้ ยกเว้นข้อใด
 ก. สรงน้ำพระ ข. รดน้ำค้ำหัวผู้ใหญ่ ค. ทานุญอุปัชฌาย์พรพบุรุษ ง. เวียนเทียน
44. การเวียนเทียนในวันมาฆบูชา ปี 2534 วิชาศุควรระลึกถึงพระคุณของบุคคลต่อไปนี้ ยกเว้น...
 ก. พระพุทธเจ้า ข. พระธรรม ค. ปิตามารดาครูอาจารย์ ง. พระสงฆ์
45. หากวิชาศุจะทอดกฐินที่วัดพุทธธาราม เขาจะทำได้ในช่วงเวลาใด
 ก. ก่อนเข้าพรรษา 1 เดือน   ข. ช่วงเข้าพรรษา 3 เดือน
 ค. ก่อนออกพรรษา 1 เดือน   ง. หลังออกพรรษา 1 เดือน

ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อที่ 46 ถึงข้อที่ 48

"มานพ ทานุญขึ้นบ้านใหม่เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2533 ปรากฏว่ามีผู้ไปร่วมแสดงความยินดีอย่างมากมาย จากการที่เขาเคยเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มาก่อน เขาจึงทำหน้าที่พิธีกรตลอดพิธีสงฆ์"

46. หากมานพจะถวายสังฆทานในวันนั้นด้วย เขาจะต้องกล่าวคำถวายว่าอย่างไร
 ก. อิมานิ มะยัง ภันเต ปังสุกุละจีวะราณี.... ข. อิมัง ภันเต สะปะริวารัง.....
 ค. อิมานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ..... ง. อิทัง โน ญาตีนัง โทศ.....
47. ขณะที่มานพอาราธนาศีล เขาจะต้องหันหน้าไปทางใด
 ก. พระพุทธรูป   ข. พระสงฆ์ผู้เป็นประธานพิธี
 ค. พระสงฆ์ที่อยู่ท้ายแถว   ง. แยกที่มานงาน
48. คำถวายผ้าป่าและคำถวายสังฆทานจะระบุสิ่งเดียวกัน คือข้อใด
 ก. เวลาที่ถวาย ข. ผู้รับ ค. สถานที่ที่ถวาย ง. จำนวนของที่ถวาย

ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อที่ 49 ถึงข้อที่ 50

"นายประทีป อุ่นธรรม ซึ่งอยู่ในวัยเบญจเพส จะอุปสมบทในวันที่ 15 มกราคม 2534 เวลา 9.00 น. ณ วัดราษฎร์นิยม อ.เมืองฯ จ.นนทบุรี วันที่ 14 มกราคม 2534 ทาขวิฑูนาคที่บ้านเลขที่ 110 ต.บางกระ อ.เมืองฯ จ.นนทบุรี"

49. ขณะที่จะอุปสมบท นายประทีป มีอายุเท่าไร
ก. 20 ปี   ข. 20-24 ปี   ค. 25 ปี   ง. 26 ปีขึ้นไป
50. การอุปสมบทของนายประทีปจะเกิดขึ้นที่ใด
ก. บ้าน   ข. ศาลาการเปรียญ   ค. วิหาร   ง. อุโบสถ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง.

ข้อความแสดงสาเหตุในการเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิขิตย

ที่	ข้อความ	ความถี่ (N=68)	ร้อยละ
1.	ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับพุทธประวัติและวิชาประวัติพุทธศาสนา	37	54
2.	อยากได้เพื่อนใหม่ และมีเพื่อนมาก ๆ	36	53
3.	ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	30	44
4.	พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องการให้เรียน	26	38
5.	ต้องการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมจากที่เรียน ในโรงเรียนสามัญ	25	37
6.	อยากเรียนวิชาธรรมะ ศาสนพิธี และมารยาทไทย	25	37
7.	เพื่อนชวน ไม่มีอะไรทำในวันหยุด	13	19
8.	ญาติพี่น้องหรือคนใกล้บ้านแนะนำให้มาเรียน	10	15
9.	เพื่อนชวนมาเรียนเลยมาเรียนตามเพื่อน	10	15
10.	อยากพัฒนาตัวเองให้เป็นคนดียิ่งขึ้น	9	13
11.	ต้องการทำจิตอาสาให้สงบ	6	9
12.	บ้านอยู่ใกล้โรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิขิตย	6	9
13.	ได้ทราบข่าวว่าพระอาจารย์ที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิขิตยสอนดี	5	7
14.	อยากมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินที่โรงเรียน	5	7
15.	อยากเรียนวิชาพิเศษ เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์	5	7
16.	ต้องการแสดงความสามารถที่ตนเองมี	4	6
17.	อยากเข้าวัด พบพระ	4	6
18.	อยากมีอิสระ ได้ไปเที่ยว	4	6

ข้อความแสดงสาเหตุในการเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิตย (ต่อ)

ที่	ข้อความ	ความถี่ (N=68)	ร้อยละ
19.	โรงเรียนมีชื่อเสียงและมีสภาพแวดล้อมน่าเรียน	3	4
20.	ครูที่โรงเรียนแนะนำให้มาเรียน	1	1
21.	พระอาจารย์ในโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิตยแนะนำ	1	1
22.	อยากเข้าร่วมทำกิจกรรมของโรงเรียน	1	1
23.	ไม่อยากจะให้คนอื่นเห็นว่า เป็นคนเกียจคร้าน	1	1
24.	การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน	-	-

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบทดสอบ

ที่	ชื่อ-นามสกุล	วุฒิ	ตำแหน่ง
1.	อาจารย์โรม สุรเสน	ป.ธ.9	ผู้อำนวยการพิเศษ
2.	อาจารย์ไสว มาลาทอง	ป.ธ.5, ศน.บ., M.A.	นักวิชาการศาสนา
3.	อาจารย์เอนก ขำทอง	ป.ธ.9	นักวิชาการศาสนา
4.	อาจารย์ปัญญา สละทองตรง	ป.ธ.9	นักวิชาการศาสนา
5.	อาจารย์วิชัย ธรรมเจริญ	ป.ธ.9	อนุศาสนาจารย์
6.	อาจารย์บุญสืบ อินสาร	ป.ธ.9, ศษ.บ.	อนุศาสนาจารย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

นายพิศาล แคมโสภา เกิดเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2502 ที่จังหวัดสุพรรณบุรี สำเร็จ
เปรียญธรรม 9 ประโยค เมื่อปี พ.ศ. 2525 ปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต (ครุศาสตร์) จาก
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย ในปีการศึกษา 2526 และปริญญา
ศึกษาศาสตรบัณฑิต (บริหารการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ในปีการศึกษา 2527
เข้ารับราชการในตำแหน่งอนุศาสนาจารย์ 3 กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา เมื่อปี พ.ศ. 2531
เข้าศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา สาขาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ในปีการศึกษา 2529

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย